

1916-1944

Magda Isanos

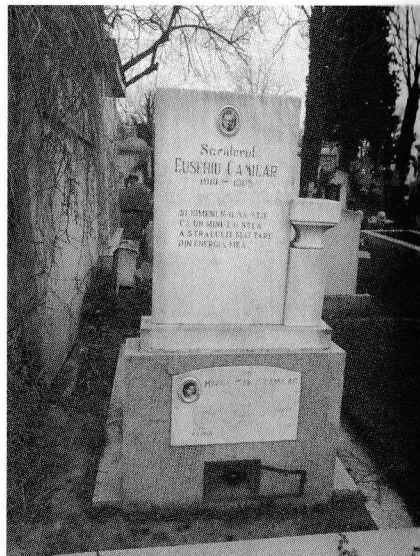
MAGDA ISANOS

SCRIERI

Ediție, studiu introductiv, repere cronologice,
note și comentarii, referințe bibliografice
de Aliona GRATI

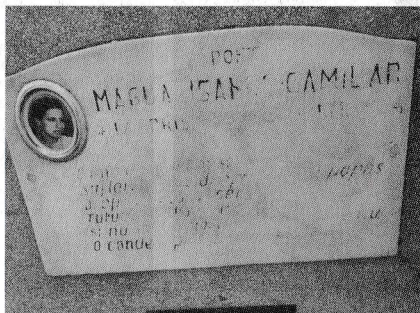
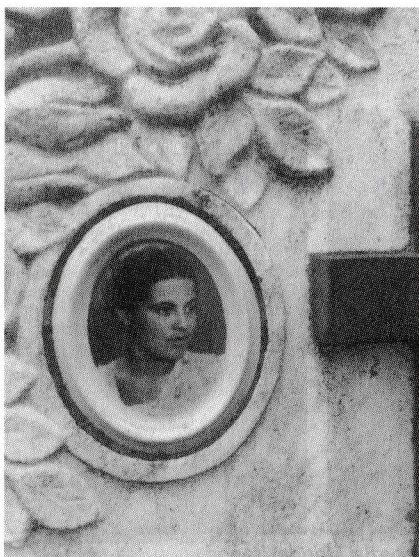
București. Cimitirul Bellu. Piatra funerară (față și revers) de pe mormântul scriitorilor Magda Isanos și Eusebiu Camilar. Figura nr. 114

Pe placa de marmură
sunt gravate versurile:

*Oamenilor voiam să le las
Sufletul meu drept pâine de popas,
Drept livadă și cer.
Tuturor acelor care nu mă cer
Și nu mă cunosc, am venit să le fiu
O candelă pentru mai târziu.*

(Epitaf compus din versurile
ușor modificate ale poemului
Doamne, n-am isprăvit!)

CUPRINS

<i>Magda Isanos – elogiul bucuriei de a trăi</i> (Aliona Grati)	5
<i>Repere cronologice: viața și opera</i>	38
<i>Notă asupra ediției</i>	51

POEZIE

POEZII (1943)

Pomii cei tineri	54
Cine va cânta	55
Departate sunt volburi	55
Nu știu cum s-a făcut	56
Lampa	56
În diminețile clare	57
Clipă, desfă-ți aripile	57
Viață, nu mă părăsi	58
Auz	58
Amiază	59
Înger din lumină	59
Când cel iubit	60
Flori	60
Întoarcere	60
Copilăria mea	61
Multe chipuri	62
Noapte	62
Cerul acela	63
Primăvara	63
Mă scald în zi	64
Pădurea	64
Cavalerul	64
Mama	65
Ion	66
Dimineață de primăvară	67
Zei	67
Insulă	69
Rădăcina	69
La marginea cimitirului	70

Spital	71
Febră	71
Solii pământului	71
Icoana	72
Îngerii	72
Păsările	73
Bătrâna	73
Zânele	74
Poemul femeii care iubea primăvara	75
Epilog	77

CÂNTAREA MUNȚILOR (1945)

Aștept anul unu	78
Zăriți veșnicul munte?	79
Doamne, n-ajung pân' la Tine?	80
Peste câmpiile viitoare	81
Pentru pace mă rog... ..	82
Cântarea adormiților	82
Aceste mâini	83
Cânt	84
Moartea prorociței	84
Dumnezeu	85
Nu pot înțelege de ce... ..	86
Din orașe arzând	87
Iartă-mă, frate	87
Am fost departe de oameni	88
De-am fi împărțit pe dreptate	89
Din dragostea de oameni	90
Mama	90
Voi n-ați aflat?	91
Mă gândesc la oamenii risipiți	92
Veac mare, veac larg	93
În pădurile țării mele	93
Sângele	94
Ospăț	96
Ei sunt săracii	98
Munții lumii, pe inima mea	98
Florile și fiecare sens luminos al lumii	99
Serile	99
Testament pentru fata mea	100
Am văzut și eu oameni plecând	101
Prin el am cunoscut norodul... ..	101

IMNURI PENTRU PĂMÂNT (1946)

Țara luminii	109
Îngerii morții	110

Ploaia	111
Nu vă scuturați, florilor... ..	112
Primăvară	112
În pădure	113
În crâng	114
Oamenii mă uimesc	114
Noapte	115
Confesiuni	115
Nicio frunză nu se clatină sus... ..	117
Fata	117
Bărbatul	118
Toamnă	119
Îngerul	119
Zâna	120
Lumina asta	120
Călătorie	121
Ții minte-ntâia ploaie?	122
Anotimpuri	122
Pâlc de stejari	123
Raiul	123
Logodnă	124
Bătrânul rege... ..	124
Duhurile pământului	125
Oglinzi	126
Cineva trebuia să iubească... ..	127
Rugăciune	127
Frumoase-s câmpiile vieții... ..	127
La-nceput, prin ferestre deschise	128
Întoarcere	128
Spital	129
Doamne, n-am isprăvit!	130
Doamne, unde-ai să ne-așezi pe noi?	131
Trebuie să plec astă-seară	132
Cel puțin, legănați-vă, ramuri... ..	132
Plecând	133
Copilul meu, să nu mă cauți	134
Cortul singurătății	135
Echinox	136
Zâne de rouă	137
Imnuri pentru pământ	138
Imn pentru soare	139
Râuri sfinte, mări netulburate	140
Urcați ca fumul, imnuri liniștite!	140
Pustnicul	141
N-auzi cum bat și cheamă?	142

În asfințit	143
Nuntă	144
ANTUME ȘI POSTUME DIN PERIODICE (1932-1948)	
Aș vrea un basm	145
Primăvara	145
Gelozie	146
Toporași	147
Macii	148
Dorința	149
Toamna	149
Caisul	150
Cuvântul Evei	150
Dragostea mea	151
Jucăria	151
Rochia	152
Învrăjbire	153
Blestem	153
Lacul	154
Calul de la birja de noapte	155
Ultimul sărut	156
Logodnă de primăvară	156
Risipire	157
Vis vegetal	157
Murim... ca mâine	158
Capricii	159
Romanță	159
Rugăciune în pădurea de brad	160
Regret	161
Fragment	161
Interior	162
Fata bătrână	162
Mai sunt câteva veri	163
Așteptând	163
Ca florile ne-am supus	164
Dragostea	164
Insula scufundată	164
Visul e-aproape... ..	166
Veac de sânge	167
Acum, dimineața	167
Albastre sunt serile	167
Dormiți, dormiți... ..	168
Să vă cânt, fructe... ..	169
După ce... ..	169

POEZII RĂMASE INEDITE PÂNĂ ÎN 1964

[O, primăvară...]	170
Iarba	171
Variantă	171
Întâlnire-n noaptea de primăvară	172
Rătăcind cu luna	172
Gândește-te, n-ar fi păcat... ..	173
Cântecul deșertăciunii	174
Stângăcie	175
Strofele poetului bolnav	175
[Când fânul cosit...]	176
Între oglinzi	176
[Acuma cântecul s-a sfârșit...]	177
[Ca niște pași...]	177
Străbunii	178
Ciuta	178
Floare rară	179
Fata de cincisprezece ani	179
Înrudire	180
Sapho	180
Naufragiu	181
Seară de primăvară	181
Torentul	182
Mâna ta	182
Beșug trist	183
[Eu nu regret...]	183
Cum povestește viața	184
Daruri	184
Lectură	185
Insomnie	185
Triumful iubirii	186
Vorbele la care mă-ntorc	187
[Iubirea...]	188
Ultima zi	189
Țara amintirilor	189
Vis vegetal	190
[Câte lucruri...]	191
Scăldătoarea-n zori	192
În lumea asta... ..	192
[Cu ochii mei...]	193
Dimineața-n baltă	193
Apus	194
Casa	195
Nu-i vina mea	195

Dimineața	196
Plâng mortii	196
Crăciunul altora	197
Înțelepciune	198
Târziu	198
[Aș vrea...]	199

**POEZII ANTUME ȘI POSTUME APĂRUTE ÎN PERIODICE
ȘI PUBLICATE ÎN VOLUMUL „CÂNTAREA MUNȚILOR” (1988)**

Grădinărie	200
Atavism	200
După scriptură	201
Cântarea păstoritei	201
Ziua mea netrăită	202
Amurg	202
În cimitir	203
Flori adormite	203
Săracii	204

**POEZII PUBLICATE ANTUM ÎN PERIODICE
ȘI NEPUBLICATE ÎN VOLUME**

Ploaie	205
Greșeală de tipar	205
Bunicul	206
Călătorul	206

POEZII INEDITE DIN DACTILOGRAMA II

Singură stau... ..	208
Viața	208
Cina cea de taină	209
Agonii	209
Mă gândesc ca la rudele mele... ..	210
Fericită de trandafirul zilei	211

DIN „MANUSCRISUL DE LA DRĂGANU” (1944)

Imnul verdelui văratec	212
Râuri sfinte, mări netulburate	212
Râuri	213
Imnul soarelui	213
[Urcați ca fumul jertfelor străvechi]	214
[Am scris cartea asta ca un copac]	215
[Ușa s-a-nchis...]	216
[Plină de bucurie m-am deșteptat...]	216

PROZĂ

Creionări	218
Inseparabilele	219
Despre iubirile mari	219
Îngerii	221
Magistrata	222
Studenta	224
[Orașul cu minuni] (Domnișoara Vanda)	225
Toto	227
Omul cu cizme roșii	231
Poarta în oglindă	234

PUBLICISTICĂ

<i>Ivan Turbincă</i> , povestire pentru copii	238
G. Călinescu – <i>Enigma Otiliei</i>	239
Victor Măgură – <i>Tâmpile în flăcări</i>	241
Georgeta Mircea Cancicov – <i>Moldovenii</i>	243
Mary Webb – <i>Vulpea</i>	244
Marcu Beza – <i>Cartea cu amintiri</i>	245
[Cetim cu surprindere...]	246
[Copiii îngheață de frig...]	247
[Stau lângă o școală primară...]	248
[Milă pentru fasciști?...]	249
[Răspuns unui tânăr]	250

**LUCRĂRI ÎN COLABORARE
CU EUSEBIU CAMILAR**

<i>Focurile</i> , dramă în 4 acte	254
Leonid Soloviov. <i>Minunata istorie a lui Nastratin Hoge</i> . Traducere din limba rusă	309

CORRESPONDENȚĂ	435
-----------------------------	-----

NOTE ȘI COMENTARII	528
---------------------------------	-----

ICONOGRAFIE	545
--------------------------	-----

POEZII (1943)

POMII CEI TINERI

Pomii cei tineri, în dimineața de marie,
unii lângă alții au stat să se roage –
frunțile lor străluceau inspirate deasupra
pământului încă-n zăpezi.

Și-n aerul în care nu erau zboruri,
pomii, ale căror umbre nu se născuseră,
cântau un imn pentru viață,
ca niște oameni goi și frumoși ei cântau:

„Soare de-aramă, zeu popular printre plante,
privește oastea noastră-ndrăzneată;
ici-colo aerul e rumen de tot printre ramuri,
că viitoarele fructe acolo vor sta...

Noi nu ne-nchinăm de fel și nu plângem,
ci pregătim un loc cât mai înalt pentru cuiburi
și pregătim o orgă de brazi pentru vânturi,
soare de-aramă, zeu totdeauna rotund...

Ni s-a povestit despre tine-n pământ,
când nu cunoșteam dimensiunile cerului;
ni s-a povestit despre tine-n leagănul cald.
Semințele-n somn visau că există colori,
roșu, albastru, gri, minunate colori.
Tu, peste frunțile noastre, soare, cobori.
Și noi vom da fructe, și noi vom fi hore de flori.
Gloria noastră toată-n vârf se presimte”

Și-un curcubeu pe deasupra tulpinelor strimte
cade vestind: nu moarte, desigur, nu moarte,
pomilor tineri în dimineața de marie.

CINE VA CÂNȚA

Cine va cânta cântecul mare,
în care să-ncapă pământul și toate
lucurile blânde și întunecate,
rădăcini, amintiri amare?

Un cântec aproape neauzit
prin care să poată turmele trece –
și seara să crească înaltă și rece,
un cântec de pom desfrunzit.

Lumină, lumină, din nou tu cazi,
și cântecul vieții n-a răsunat.
Mereu cheltuindu-mă-n timpul bogat,
eu sunt ca un cer printre brazi.

Trebuie să preamăresc ceva și să mor.
Slavă pământului plin de morminte...
Trebuie să scriu, cu puține cuvinte,
de țărini și oamenii lor.

DEPARTE SUNT VOLBURI

Departe sunt volburi, furtuni.
În insula noastră calmă noi așteptăm.
Fiecare-n insula noastră visăm.
Cine pentru frunțile noastre-mpleti-va cununi?

Căci frunțile ni-s anume boltite
pentru-a purta cununi înflorite.
Au trăit, se va spune,-n această cetate.
Au trăit, au murit în simplitate.

Se va vorbi despre noi. Nu-i ciudat?
Pentru că stând în insula noastră-am visat,

am fost tineri și-am avut lumină multă de dat,
până-am scăzut și ne-am întunecat.

Se va vorbi despre noi. Nu-i ciudat?

NU ȘTIU CUM S-A FĂCUT

Nu știu cum s-a făcut.

Tinerețea s-a dus, a trecut.

Arcul sprâncenelor mele s-a mai lăsat.

Nu mai e mândru și încondeiat.

Ce s-au făcut zilele răsunătoare,

vara mea cu grâu și cicoare?

N-am să caut, n-am să-mi aduc aminte.

Toate erau mai frumoase-nainte.

Lumina egală

nu m-ademeneste, nu mă-nșală.

Toate fructele spre care-am râvnit

s-au copt și-n vis din nou au înflorit.

Da. Nu știu cum s-a făcut.

Pământu-i mic și zările-au scăzut.

Nu se petrec minuni și nu cad stele,

ca-n noaptea copilăriei mele.

LAMPA

S-aprinde-n oglindă lampa bătrână

cu picior și bonetă de-atlas –

și nu știu, eu povestesc, sau ea, fără glas,

amândouă cuprinse-n lumină.

Noaptea uneori se desface ușor,

c-un sunet de mătase lovită sau zbor,

trece-albăstrind toate zările,

până unde stau singure mările...

Dreaptă luci tinerețea mea, ca o sabie,

și fiecă vis păzit de dânsa-nflori;

buzele mele spuneau uneori: „Voi muri...”,
însă pe toate mările-aveam o corabie.

ÎN DIMINEȚILE CLARE

Uneori, în diminețile clare,

mă uit drept în soare răsând

și nu pot crede c-am să mor în curând;

viața mea sună înalt, fără-ntristare.

Cred în ea, cred în numele ei

și-n colorile-anotimpului meu,

sveltă ca mestecenii, mereu,

să freamăt aș vrea, în soarele-acesta dintăi.

Poate nu va fi seară, poate nu va cădea

în putred octombrie fruntea-mi aprinsă;

în glumă pun mâinile mele pe piept și zic:

viața e stinsă de mult, viața e stinsă...

Însă mai plin decât grădinile-n vară,

sângele meu sună atunci ridicând

o dulce-auroră-n obraji de ceară:

o, nu-i adevărat c-am să mor în curând...

CLIPĂ, DESFĂ-ȚI ARIPILE

Clipă, desfă-ți aripile tale bogate;

mările se clatină departe,

undeva un curs de râu s-abate,

oamenii se nasc, oamenii s-acopăr cu moarte...

Și tu, nesigur, îndepărtat anotimp...

Nouri și soare și iarăși nouri adânci,

ca și când pe rând se descopăr frunți gânditoare,

toate se-ntunecă, se luminează pe rând,

până ce luna lovește umbrele toate;

iată mormintele, țărnul scânteie gol,

și-n casa de piatră fântânile cântă culcate,

dulce răsună brățărilor, părul domol.

VIATĂ, NU MĂ PĂRĂSI

Viață, nu mă părăsi în răsăritul acesta,
privește fruntea mea de pe-acum aurie.
Și aerul din cauza viitoarelor fructe
e rumen și plin.

Viață,-ncălzește puțin începutul acesta,
ascultă numele meu de pe-acuma sonor.
O pasăre zbura-n cea dintâi zi repetându-l,
și pomii ceilalți atunci mă luară de mână:
- Hai să-nflorim...

Tu nu mi-ai spus despre toamna frunzelor roșii,
tu nu mi-ai spus despre moartea copiilor,
nici pentru ce trandafirul sălbatec
râdea-n cimitir...

AUZ

Căzând din nori,
ploile capătă crengi și flori.
Aud și vizuinile și-aripa
care bate deasupra mea clipa.

Piticii care bat pe sub pământ,
căutând vâna de aur, râul sfânt,
ochii diamantului nesăgetat
și degetul unui urs împărat.

Toate le-aud.
Și-auzul încă mi-i crud.
Clopotul sângelui molatic, rotund
ține veștile care nu mai pătrund.

Ține veștile de la stea,
să n-ajungă în inima mea.
Ține veștile de la șerpil de casă,
și-n amiaza cuprinsă mă lasă
să cad și s-adorm profund,
clopotul sângelui molatec, rotund.

AMIAZĂ

Nu știi ce-a fost mai demult.
Am uitat. Din trecut m-am ales
ca să fiu singură, ca să te-ascult
înainte de-amurg și cules.

Cu fiecare lucru, azi știi,
mă-nrudesc și de zarea mea ți-u.
Revolta s-a făcut surâs, durează
această plină, fără greș amiază.

Ce-a fost mai demult am uitat.
Poate-am dormit și-am visat.
În bulbii de morcovi și cepe
e încă un vis care-ncepe.

În toate-i prea multă lumina.
Soarele l-aș culege cu mâna.
Dar pân' la urmă eu voi fi cules
și voi cădea în întunec des.

ÎNGER DIN LUMINĂ

Înger din lumină, roagă-te pentru mine,
ieși din casa ta zidită-n rază
și zi: „Doamne, mă rog pentru pâine,
pentru somn și liniște-n amiază”.

Măinile mele grele nu se ridică.
Îngere, m-aș ruga și mi-i frică;
însă tu cu aripa roagă-te tare și zi:
„Să fie cu soare, să treacă repede ultima zi...”